

zoowel van
derea.
had, bevond
ng dicht bij
helle varen,
wat zij uren
ze op aarde
as opgetrok-
g zichtbaar
dal ze nog
ider stemme:
rukt! Ik zal
Sterktel!"
meer geheel
hoe zal zij
en dank- en
ramp, onder
hebben,
die waart
gered is".
LLMANN.

IVEN

t ons onder-
effectenbeurs
arbij eeniger-
schetsste spe-
in ook verder
mheden, die
n tijd" nood-
en.
iding aan de
n te voldoen
eculatie toch
rbonden zou
n den volks-
maal een an-
de economie
eoretisch zijn
als kapstok
t nu toe werd
e praktijk des
lering tevens)
wij het goed
zij het woord
p de onze-
nerk van die
agedachte is
is. Wanneer
kening willen
rdaad enkele
in deze be-
feld mag dan
rs, maar wij
lijken, nog

en wat daar-
al aanstonds

van dit alles
doet mij buit-
instemming
a Berkhoff in
gaat niet aan,
rband, waarin
raël. Immers,
j, die haar op
aar vs 11-14
wij ons daar-
dat eischt de
r geen enkele
re doodsbene-
aankondiging
ische balling-
entieke, door
ngen uitdruk-
deren zijn het
opkomen uit
land Kanaän.
eenderen zijn
t van maken:
ij hebben ons
n aan Gods
rijzen uit de
ingschap (dat
n in vs 14),
de geestelijke
tanding of de
n het Nieuw-
k; wij hebben
den aan Gods
t de verklaar-
dingen zoeken
an den terug-
; integendeel,
lien terugkeer
len voorgrond
dat wij hunne
hten, wij in

hier een beperking opleggen, door te stellen, dat wij voornamelijk over aandelen en den handel daarin hebben te spreken. De groote groep van obligaties valt vrijwel buiten ons onderwerp.

Slechts een enkele opmerking zij gemaakt ter verbetering van een misvatting, die wellicht bij enkelen nog bestaat. Men hoort n.l. wel eens de meening uitspreken, dat menschen, die gelden hebben te beleggen in wat men dan huishoudelijk noemt „papieren“, daarvoor uitsluitend zouden moeten nemen obligaties, dat zijn stukken, die aan den eigenaar een jaarlijksche vaste rente opbrengen. Daarbij wordt dan wel eens verder beweerd, dat het koopen van aandelen toch steeds een speculatieve handeling zou zijn, daarentegen zou het koopen eener obligatie dat element missen.

Hier tegenover nu is te stellen, dat iemand, die als eigenaar of beheerder van een groot (op dit „groot“ zij nadruk gelegd!) vermogen, dat gansche vermogen zou beleggen in obligaties, óók speculeert. Hij speculeert dan n.l. op de onveranderlijkheid van den rentestandaard. Die rentestandaard is evenmin als eenig ander ding in dit wereldleven een onveranderlijke grootheid. Hij gaat evengoed op en neer als alles wat aan het beweeglijke van dit leven mede onderworpen is.

Met de verandering van den rentestandaard ziet men dikwijls samengaan een verandering van den levensstandaard, zoodat de inkomsten, uit de rente-opbrengst verkregen, kort geleden nog voldoende voor het levensonderhoud van den eigenaar der obligaties, eenigen tijd later volstrekt onvoldoende zijn geworden. De historie van ons eigen land in de laatste twintig jaren heeft daarvan voldoende bewijs geleverd.

Het is wel eens nuttig om ter gelegener tijd en zoo ook thans, in dit verband van ons artikel, met dankbaarheid te herinneren aan het werk van Dr H. Colijn in zijn jongste ministerschap, waardoor hij de toen dreigende inflatie van onze munteenheid heeft weten te voorkomen. Het verwijt van mammon-dienst, toen tot hem gericht, was onredelijk, onbillijk en onjuist. Niet in dienst van den mammon, maar in dienst van zijn God mocht minister Colijn, ook naar onze overtuiging, zich rekenen te staan, toen hij zich inspande om onzen gulden en ons nationale crediet de vastheid te hergeven. Hij heeft daarmee een ramp voorkomen, die veel grooter is dan menigeen misschien heeft kunnen vermoeden en die duidelijk wordt, wanneer men de ellende heeft gezien, waaraan o.a. het Duitse volk in diezelfde jaren ten prooi gewoest is.

Nog op een ander gevolg van de veranderlijkheid van den rentestandaard moet worden gewezen, n.l. dit, dat bij een stijging van dien standaard de verkoopprijzen van obligaties dalen. Iemand, die daarin zijn gansche vermogen belegd zou hebben en gedwongen wordt tot verkoopen, zal dan een kapitaal-verlies hebben te lijden, hetwelk niets anders is dan een gevolg van een, zij het niet gewilde, speculatie op de onveranderlijkheid van den rentestandaard.

III. Doch nu de aandelen. Wat zijn eigenlijk aandelen en wat doet iemand, die een aandeel koopt?

a. Een aandeel is, heel eenvoudig uitgedrukt, het zooveelste deel van alle belangen, welke de onder-

neming, die haar statuair „kapitaal“ in een groot aantal stukken heeft verdeeld, neemt en ieder die zoo'n stuk, zulk een aandeel, koopt, neemt dus voor zijn portie deel aan het doen en laten van de onderneming zelf. Hij neemt dus ook deel aan de speculatieve handelingen, welke wellicht aan die onderneming inhaerent zijn en feitelijk, door het bestuur van die onderneming, in opdracht van de aandeelhouders worden uitgevoerd. Natuurlijk is het volkomen waar, dat niet ieder individueel zulk een opdracht geeft, maar toch moet ieder aandeelhouder zich voor oogen stellen, dat in zijn belang en met zijn geld de onderneming wordt gedreven en hij dus naast de geldelijke toch ook nog zedelijke verantwoordelijkheid draagt voor de gestie van het bestuur.

Is nu het nemen van zulke aandelen ook maar eenigermate veroordeeld, indien men nauwgezet rekening wil houden met alle geboden Gods, zooals een Christen zich die dagelijks voor oogen heeft te stellen? En dan luidt het antwoord daarop: neen.

Voor het nemen van aandelen kunnen alleszins redelijke motieven bestaan. In de eerste plaats zouden wij willen wijzen hierop, dat het bezit van aandelen aanvulling op en een correctie van het bezit van obligaties kan zijn. Het gevaar van de wisselingen van den rentestandaard wordt eenigermate geneutraliseerd door het bezit van aandelen. Wij kunnen hierop thans niet verder ingaan. De vraag blijft, welke verhouding men in acht heeft te nemen bij de belegging van een vermogen in obligaties en in aandelen valt buiten het kader van deze bespreking.

Als tweede argument voor de rechtvaardiging van het nemen van zulke aandelen zouden wij willen geven een verwijzing naar al hetgeen boven reeds gezegd is over de speculatie zelf. Indien het waar is, dat de speculatie niet om zichzelf te veroordeelen is, dan is het dus ook geoorloofd deel te nemen in een onderneming, welke in nader te bepalen vorm zal deelnemen aan den speculatie-handel. Er zou nog veel meer aan te voeren zijn, doch wij beperken ons tot de motieven, die ons algemeene onderwerp raken.

Na deze zeer korte aanwijzing van de rechtvaardigingsgronden, moeten wij thans echter ook wijzen op en waarschuwen tegen een vorm van aandelen-koopen, die met de bovenbedoelde niets gemeen heeft en dan ook in absoluten zin te veroordeelen is. Iemand, die aandelen koopt niet ter belegging van zijn vermogen, doch met geleend geld, uitsluitend met de bedoeling om in den kortst mogelijke termijn koerswinsten binnen te halen, verricht een handeling, die zeer te veroordeelen valt. Misschien, dat in een hoogst enkel geval de onzekerheidsfactor niet bestaat, doch dit kunnen wij thans niet verder uitwerken. In het algemeen heeft zulk z.g. „Koopen op prolongatie“ (speculeren met geleend geld) niets anders dan ellende veroorzaakt. Vanzelf volgt hieruit ook, dat afgekeurd moet worden, indien iemand aan zijn eigen dagelijksch bedrijf gelden onttrekt, die in dat bedrijf nu of later noodig kunnen zijn om daarmee eens een „gokje“ te wagen. Het streven naar winstbejag, hetwelk hierbij steeds voorzit, is niet te beschouwen. Het is vooral dit onbezonnen speculeren, waardoor de effectenbeurs zulk een treurige bekendheid heeft verkregen. Hier, veel meer

is het zonder nader betoog wel duidelijk, als tot de toenmalige Joden, die zoodanige gevoelens koesteren, gezegd wordt dat God hen uit hun „graven“ zal doen opkomen, die „graven“ te verstaan zijn van hun toenmaligen toestand, van het oordeel van Israëls nationale verbreking waaronder zij toen verkeerden. En dan is het eveneens duidelijk, dat het „opkomen“ uit die graven, zien moet op het herstel van Israël uit dien toestand van verbreking, waarin het destijds verkeerde: met andere woorden, de terugkeer naar hun land die hier wordt beloofd kan geen andere zijn dan de terugkeer uit de Assyrisch-Babylonische ballingschap. Ik zie niet in, hoe iemand die eerbied heeft voor wat de Schrift zelf zegt, het ooit anders zou kunnen verstaan. Hier te denken aan een belofte van terugkeer uit een andere, latere ballingschap, is, tenzij dat men eigen inzicht stelt boven het eigen woord Gods, niet mogelijk.

Wij mogen van dit visioen niet afstappen zonder nog een opmerking te hebben gemaakt. We hebben er op gewezen, dat in dit visioen zeker niet de algemeene opstanding der dooden, noch ook de zalige opstanding bepaaldelijk van de geloovigen wordt aangekondigd. Men kan daarom ook wel met zeker recht zeggen, dat hier de opstanding der dooden niet wordt geleerd. Voor zoover verschillende verklaarders de meening bestrijden, dat de opstanding hier wel zou worden geleerd, zullen wij hun moeten bijvallen. Maar daarmee is toch niet alles gezegd. Met nadruk moet er op worden gewezen, dat de achtergrond van het heele visioen toch wordt gevormd door de gedachte aan de mogelijkheid van de opstanding der dooden. Daarom is het ongetwijfeld te boud gesproken, wanneer iemand gezegd heeft dat hier aan zulk een opstanding niet gedacht wordt. Er wordt wel ter dege aan gedacht; het geheele visioen berust er op. De teekening van de dorre doodsbeneenderen die weer met vleesch en huid worden bekleed en waarin dan

dan op de goederenmarkt, vindt men de echte „gokkers“, die met hun eigen levensgeluk en met dat van anderen spelen. Men blijve daartegen op alle plaatsen en ten allen tijde met den meesten ernst waarschuwen.

Het behoeft bijna niet gezegd te worden, dat de belegging van een vermogen ook een voorwerp van nauwgezette studie moet zijn. Het lukraak kiezen van beleggings-objecten is even dom en verkeerd als het doen van een speculant, die zonder eenige voorbereiding zou gaan deelnemen in den speculatie-handel, als boven uiteengezet. De belegging van een vermogen moet een zaak van studie zijn en blijven. Men blijve trachten zich voortdurend op de hoogte te stellen van de gansche economische structuur en zoo ook van de kansen, goede en kwade, welke de onderneming, waarin men heeft deel genomen, houdt of krijgt. Zoo goed als een koopman in zijn bedrijf soms zal hebben te besluiten zijn verbintenissen te beperken, soms geheel stop te zetten, evengoed moet ieder, die door middel van aandelen, door anderen een bedrijf doet voeren, wat toch mede zijn bedrijf is, de kansen daarvan blijven beoordeelen.

b. Tot hier toe zou het nog mogelijk zijn de effectenbeurs ter zijde te stellen. Maar in het verdere van dit leven blijkt zulk een beurs toch een noodzakelijkheid te zijn.

Om allerlei oorzaken, welke hier geen nadere behandeling vereischen, kan het noodzakelijk blijken, dat iemand zich van zijn effectenbezit ontdoet. Daartegenover zijn er anderen, die wellicht een nieuw verdiend vermogen moeten beleggen. Voor al dezulken is de effectenbeurs een plaats van samenkomst. Hier vinden zij, die tot verkoopen geneigd zijn en de kooplustigen de gelegenheid elkander te vinden.

Meestal gaan zulke verkoopen met koerswinst of koersverlies gepaard. Zijn deze winsten en verliezen, principieel onderscheiden van de winsten en verliezen, welke in den gewonen goederen- of ook in den speculatie-handel worden gemaakt of geleden? In principe: neen. Het overdoen van een bedrijf of van een gedeelte daarvan behoeft, evenmin als het opnemen van een nieuwen deelgenoot in een eigen bedrijf, te beteekenen een onredelijk verlies of winst voor een der partijen. De sprankmakende menigte heeft een hard spreekwoord gemaakt, n.l. dat als er twee ruilen, een van hen moet huilen. Dit spreekwoord is niet alleen hard, maar het is ook onjuist. De theoretische verhandelingen van de economen hebben dit voldoende aangeetoond en wij willen ons thans van een nadere rechtvaardiging, ook van de koersverschillen, ontslagen achten en volstaan met de aanbeveling hetgeen de economen over dit punt hebben geschreven in studie te nemen. De omvang van deze bespreking zou al te zeer uitdijen, indien ook op dit punt nader werd ingegaan.

c. Op die effectenbeurs treden nooit koopers en verkoopers uit het publiek zelfstandig op. Alles geschiedt door middel van de commissairen.

Indien de handel op de effectenbeurs om zichzelf niet te veroordeelen is, dan is dus ook de functie van commissairen op de effectenbeurs, ook voor den Christen, geoorloofd te achten. Hij verricht toch door zijn tusschenkomst een volstrekt nuttige daad.

weer een levensgeest komt, gaat uit van de veronderstelling dat dooden weer kunnen opstaan, dat ze weer kunnen levend worden. Anders zou dit beeld niet gekozen zijn. Ook de wijze waarop de herleving van de doodsbeneenderen hier geteekend wordt bewijst dit. Men ziet hier een onmiskenbaren terugslag op het bericht in Gen. 2:7 aangaande de schepping van den mensch. Zooals daar eerst sprake is van de vorming van het lichaam en daarna van de inblazing van den levensgeest, waardoor de mensch tot een levende ziel, een levend wezen werd, zoo gaat het hier ook: eerst worden de dorre doodsbeneenderen weer tot mensche-lijke lichamen gevormd, en daarna worden ze door inblazing van den levensgeest tot levende menschen. Dat zou zoo niet geteekend zijn, als er niet de gedachte aan ten grondslag lag, dat dit metterdaad kan. Het is zeer te waardeeren in den jongsten verklaarder van Ezechiël, Dr Troelstra, dat hij er nadrukkelijk voor opkomt, dat, al wordt hier de persoonlijke opstanding uit de dooden niet betoogd of gepredikt, ze wel ter dege wordt ondersteld (in Tekst en Uitleg, IIe deel, blz. 115). Het blijft daarom ook ten volle gerechtvaardigd, wanneer men de vraag naar de idee der opstanding in het Oude Testament bespreekt, ook een beroep te doen op Ezech. 37:1-14. Mits men er goed van doordrongen is, dat de opstanding hier niet aangekondigd of geleerd wordt. Doch dat doet er ook niet toe. Wellicht is de plaats juist hierom nog van meer waarde, dat de idee der opstanding wordt verondersteld. Dit bewijst toch, dat deze idee, al vinden we haar in het Oude Testament niet vaak tot uitdrukking gebracht, in Israël lamelijk wel gemeengoed moet zijn geweest.